

ні О. С. Конопцев. Уявляє інтерес і огляд В. М. Шаповалом феномена «державний орган». Зокрема, ним протиставляються поняття «державний орган» (орган держави) та «орган державної влади» (як головної форми народовладдя) [9, с. 26–27]. Виходячи з його позиції, місцеві державні адміністрації (МДА) та територіальні підрозділи центральних органів виконавчої влади (ТПЦОВВ) підпадають під категорію державних органів, з чим автор даної статті повністю погоджується.

Широкий спектр робіт за тематикою взаємовідносин органів публічної влади демонструє проблемний характер такої взаємодії. На основі аналізу конституційних норм функціонування органів управління, які знайшли відображення у Конституції України, можна констатувати про самостійну компетенцію кожної з підсистем публічної влади, але у політичній практиці реалізація конституційного припису на розмежування цієї компетенції набуває проблематичного характеру. Крім того, таке дублювання породжує необгрунтоване втручання одних органів в діяльність інших, що веде не до взаємодії, а до протистояння двох підсистем публічної влади на місцях і негативно впливає на ступені ефективності управління територіями.

☞ Взаємний зв'язок місцевих органів виконавчої влади, територіальних підрозділів центральних органів виконавчої влади і органів місцевого самоврядування очевидний вже в тому, що в сукупності вони є органами публічної влади, які виконують спільну функцію – управління на місцях. Для її оптимального здійснювання потрібна взаємна підтримка цих «зведених» в систему органів, узгодження та єдина спрямованість їх дій. Тільки за цих умов можливе ефективне, децентралізоване управління територіями. Взаємодія – необхідний, об'єктивно обумовлений, законодавчо визначений зв'язок самостійних органів публічної влади, їх взаємна підтримка, кооперація управлінських зусиль з метою здійснювання узгодженого дієвого і ефективного управління справами (питаннями) місцевого значення в межах Конституції і законів України.

Література.

1. Snider Clyde F. Country and Township Government in 1935-1936 / Clyde F. Snider // American Political Science Review 31, October 1937: 909.
2. Brooke Graves W. American Intergovernment Relations: Their Origins, Historical Development and Current Status / Graves W. Brooke. – New York: Scribner's, 1964.
3. Указ Президента України від 9 грудня 2010 року № 1085/2010 «Про оптимізацію системи центральних органів виконавчої влади».
4. Тенденції та перспективи європейської інтеграції України: державно-управлінські виміри: [Монографія] / В. В. Корженко, Н. М. Мельтюхова, Г. С. Одінцева та ін.; За заг. ред. В. В. Корженка, Н. М. Мельтюхової. – Х. : Вид-во ХарРІДУ НАДУ «Магістр», 2007. – 408 с.
5. Бакуменко В.Д., Надолішній П.І., Іжа М.М., Арабаджи Г.І. Державне управління: основи теорії, історія і практика: Навчальний посібник – Одеса: ОРІДУ НАДУ, 2009. – 394 с.
6. Євтушенко О. Н. Державна влада і місце самоврядування в політичній системі суспільства: монографія / О. Н. Євтушенко. – Миколаїв: Вид-во ЧДУ ім. Петра Могили, 2010. – 516 с.
7. Реформування державного управління в Україні: Проблеми і перспективи / За заг. ред. В. В. Цветкова. – К: Оріяни, 1998. – 362 с.
8. Колишко Р. А. Децентралізація публічної влади в унітарній державі: Дис. ... к. ю. н. / Р. А. Колишко / Інститут міжнародних відносин Київського національного

університету ім. Т. Шевченка. – Київ, 2003. – 182 с.

9. Малиновський В. Я. Побудова організаційних структур державного управління сучасної демократичної держави / В. Я. Малиновський // Вісник УАДУ. – 2000. – № 4. – С. 280-288.

10. Єрмолін В. П. Конституційні основи виконавчої влади в Україні (проблеми теорії і практики): Дис... к. ю. н. / Інститут держави та права ім. В. М. Корецького НАН України / В. П. Єрмолін. – К., 2002. – 185 с.

11. Шаповал В.М. Феномен державного органу (органу держави) або органу державної влади: теоретико-правовий і конституційний аспекти / В. Шаповал // Право України. – 2003. – № 8. – С. 25–29.

12. Піроженко Н. В. Механізми становлення та розвитку соціального партнерства органів публічної влади і неурядових некомерційних організацій: Дис. ... канд. наук з держ. упр.: 25.00.02 / Піроженко Н.В.; Одеський регіональний ін-т держ. управління Національної академії держ. управління при Президенті України. – Одеса: ОРІДУ НАДУ, 2007. – 225 с.

УДК 351.82:639.2

Ігор Дробот

ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ РИБАЛЬСТВА НА ЗЕМЛЯХ ГАЛИЧИНИ: ІСТОРИКО-ПРАВОВИЙ АСПЕКТ

Розглядаються правові підходи формування законодавства в Галичині кінця XIX ст. у галузі рибальства. Аналізується реалізація рибальського законодавства. Робиться порівняльний аналіз нормативно-правового регулювання рибальства Галичини зі станом в сучасній Україні.

Ключові слова: держава, регулювання, Галичина, рибальство, законодавство, риба.

☞ Актуальність тематики державного регулювання рибальства у Галичині кінця XIX – початку XX ст. полягає у вивченні, узагальненні, висвітленні в історичному, економічному, екологічному аспектах досвіду з його організації, здійснення та розвитку і порівняння зі сучасним вітчизняним державотворенням.

З ростом чисельності населення та утвердженням права приватної власності на землю у Галичині кінця XIX ст. постає питання врегулювання відносин права власності на рибу та організації риболовства як галузі економіки. Збільшення обсягів вилуви риби спричиняє виникнення проблем її збереження, популяції у природному середовищі та потребу у правових заходах щодо її збільшення.

Питання окреслені тематикою організації рибальства в Галичині підіймались у періодичній пресі Австро-Угорської імперії, зокрема у спеціалізованому журналі «Lowies» («Мисливець»), що видавався у Львові з 10 січня 1878 р. як друкований орган Галицького мисливського товариства.

Проблеми пов'язані з державним регулюванням рибальства як складової мисливського господарства у Галичині досліджувались і висвітлені у працях М. Новіцького, Е. Тіля, І. Стенжинського, Є. Мацейовського, Д. Мейера та ін.

© Дробот І.О., 2011.

Метою публікації є дослідження процесу формування нормативно-правових відносин у галузі рибальства та стану реалізації рибальського законодавства у Галичині кінця XIX – початку XX ст. Для досягнення поставленої мети потрібно вирішити такі завдання: вивчити передумови виникнення державного регулювання рибальства у Галичині кінця XIX – початку XX ст.; проаналізувати процес формування нормативно-правового забезпечення державного регулювання рибальства у Галичині кінця XIX – початку XX ст.; узагальнити досвід організації державного регулювання рибальства у Галичині і порівняти його з аналогічним досвідом в умовах України.

Аналіз історіографічних джерел проблеми організації та державного регулювання рибальства у Галичині кінця XIX ст. вказує на те, що риболовне законодавство Австро-Угорської монархії базувалося на юридичних принципах, згідно з якими предметом привласнення є ті тварини, на яких проводиться полювання. Ст. 383 цивільного кодексу визначала, що привласнення дичини може відбуватись під час полювання та риболовства.

Водночас, риболовство розглядалось дещо в іншому ракурсі, ніж мисливство, хоча як риби, так і мисливські тварини, знаходяться в природному середовищі, є річчю нічийною. Щодо риби, то вона, у природному середовищі, вважалась нічийною лише за умови, що з цієї акваторії може виплисти самостійно. Що ж до дичини, то у мисливському законодавстві Галичини діяв принцип згідно з яким дичина, яка знаходилась у вольєрі, вважалась власністю власника вольєрів. Це давало йому право добувати її у будь-який час, незважаючи на законодавчо визначений термін, і навіть коли не дозволялось полювання на певний вид дичини [1].

У книзі І. Стежинського «Приватне польське право» (1851р.) розглядаються особливості права набуття нічийної речі. Нічийну річ, вказує автор, можна набути у власність трьома способами: полюванням, як воєнну здобич та знахідкою. Під полюванням розуміється не лише добування та привласнення мисливських тварин, тобто, ловецтво, а також добування риби та птахів [2].

Історія питання привласнення мисливських тварин і риб свідчить про те, що існували певні обмеження на спосіб їх привласнення. Зокрема, право на полювання та вилов риби згідно вченням римських юристів є наслідком права власності з осіб на нерухомість. Власник має право заборонити постороннім доступ на його власність і таким чином не допускати до полювання у своїх володіннях. Дичина, в тому числі і риба, з точки зору римського права рахувалась предметом, що не має господаря (res nullius).

Древні германці, на відміну від римлян, визнавали право власності власника землі на диких тварин, які знаходяться на його території. Згідно з їхніми законами полювання у чужих володіннях без дозволу господаря каралось як вид крадіжки.

Дослідник В. Мацейовський у праці «Історія слов'янських прав» відзначає, що у слов'ян відповідно до звичаєвих норм виробилось слов'янське мисливсько-риболовне право, яке відрізнялось від скандинавського і німецького права. Зокрема, данському народові дозволялось полювати та виловлювати рибу лише на власному полі, а шляхті і на землі, яка входить у власність гміни. Натомість німецьке законодавство забороняло взагалі полювання та риболовлю на чужій землі. Іншим було слов'янське мисливсько-риболовне право. Воно

забороняло полювання та вилов риби лише на зарезервованих для полювання короля та знаті угіддях та водоймах. Принципи такого звичаєвого права полягали у великій площі заселення слов'янських народів та великих природних багатствах риби та мисливських тварин [3].

Дослідник російського цивільного права Д. Мейер («Російське цивільне право») вказує на те, що в Росії у 1864 році «... землевласники зовсім не дорожать правом полювання і не позиваються до мисливця, який прийшов на їх землю полювати. В основному вони не дозволяють стороннім без згоди ловити рибу на своїх водах» [4].

Передумовою регулювання на державному рівні рибальства у Галичині стала спроба врегулювати відносини приватної власності на землю. Реформа 1848 року остаточно обумовила існування приватної власності на землю і ліси. Втім, звичайне право та спосіб життя не змогли змінити, зокрема, ставлення гуцулів до панських і державних лісів, самовільне користування якими вважалось цілком природною і допустимою річчю. Для гуцулів правомірним джерелом набуття власності вважалось присвоєння природних багатств суспільного користування: дичини, риби, плодів диких рослин [5].

Першим нормативно-правовим актом з регулювання відносин у галузі рибальства у Галичині став «Закон про деякі заходи, щодо розвитку риболовлі на внутрішньо державних водах» (1882 р.), який набув чинності у 1883 р. Цей закон визначав, що на державну виконавчу владу покладался обов'язок визначати та оголошувати терміни проведення відлову цінних видів риб з огляду на час їх нересту (Ст. 1).

При вилові певного (забороненого) виду риби рибак був зобов'язаний обережно відпустити її назад у воду. У час, коли не дозволявся вилов риби, не дозволялось також закидати сіті, виставляти пастки та інші приладдя для ловлення. Виконавчій повітовій владі надавалось право видавати дозволи на вилов хижих риб (ст. 5). Для вилову риби не дозволялось застосовувати динаміт та інші вибухові речовини, а також використовувати засоби, що умертвляють рибу (рибну отруту, вапно, відвари із рослин тощо). Лише у деяких випадках повітова виконавча влада може дозволити використання вибухових матеріалів (ст. 6). Рибоцькі знаряддя, що використовуються для вилову риби, повинні бути зареєстровані у гміні з обов'язковим маркуванням, яке б засвідчувало власника цього знаряддя (ст. 10).

Ст. 11 визначала, що вимоги статей 1–10 не відносились до ставків, «... які використовувались для догляду і вирощування риби незалежно, чи вони утворені протічною водою, чи ні...».

Державна влада Галичини визначила та опублікувала перелік видів риб, які не дозволялось виловлювати у певний час, продавати на ринку та готувати із них страви на продаж, чи виловлювати рибу меншу за допустимі розміри (ст. 12). На виконавчу повітову владу покладался обов'язок щодо застосування заходів з використання промисловими підприємствами водного дзеркала без завдання шкоди рибній галузі (ст. 13).

Ст. 14 обумовлювала порядок споживання води промисловими підприємствами. Порядок передбачав право підприємств споживати воду. Водночас, необхідно було рахуватись із потребами риболовних господарств і не ущемлювати їх права.

Невиконання вимог риболовного законодавства передбачало відповідні покарання. Зокрема, статтю 15 визначалось, що за порушення цього закону, невиконання інших нормативно-правових актів, пов'язаних з вико-

нанням рибацького закону, за некримінальні порушення виконавча повітова влада має право накладати штраф від 5 до 50 злотих. Якщо порушник завдав збитків, то штраф міг бути підвищений до 100 злотих. У випадку, коли винуватець не міг оплатити штраф – покарання визначалось 1 днем арешту та 5 злотих штрафу. Крім того, у порушника забирали виловлену рибу та зняряддя для рибальства. Недозволені зняряддя для вилову риби підлягали знищенню. Нагляд за дотриманням рибацького закону, згідно з ст. 16, покладался на очільників гмін, жандармерії, водної поліції. При виявленні порушень вони зобов'язані інформувати про це виконавчу владу. Ці органи мали повноваження контролювати всі заклади з розведення риби, перевіряти рибацькі човни на наявність у них риби та зняряддя для вилову риби, конфісковувати рибу та рибацькі зняряддя (ст. 18).

Органи самоврядування та органи виконавчої влади повинні були розміщувати в друкованих органах та розвішувати у публічних місцях розпорядження щодо організації, функціонування та регулювання рибоводства. Виконання цього закону покладалось на міністра сільського господарства.

На виконання цього закону Галицьке намісництво у м. Львові видало розпорядження (№ 58 від 28.06.1883 р.), згідно з яким встановлювався термін вилову риби, її мінімально допустима величина, регулювалась діяльність осіб, уповноважених на охорону риби. Зокрема, розпорядженням передбачалось, що у період від 1 березня до 31 травня не дозволяється ловити рибу харіус, підусту, білизну, судак, кутум, рибець; від 1 квітня до 30 червня – головню, марену; від 16 травня до 15 липня – ляща; від 1 вересня до 15 січня – лосося; від 15 жовтня до 15 березня – пструга. Визначені дні включались в охоронний час.

Серед іншого на Східній Галичині з 15 жовтня по 15 грудня заборонялось виловлення риби у верхів'ї рік басейну Дністра, Бистриці, Прут з її притоками, на Черемоші по всій довжині і на Галицьких допливах білого Черемошу. Від 1 квітня до 31 травня заборонявся вилон риби на річках Стрій, Свіча, Лімниця, Бистриця Надвірнянська, а також на Пруті від села Воскресінці до кордону з Буковиною.

Цим розпорядженням унормовувались також мінімальні розміри виловленої для споживання риби. Зокрема, не дозволялося продавати та готувати страви з риби, якщо вона від початку голови і до кінця хвоста має такі розміри: лосось – 50 см, судак – 40 см, білизна – 40 см, кутум – 40 см, вугор – 35 см, харіус – 20 см, пструг – 20 см, підуст – 20 см.

На виконавчу повітову владу покладался обов'язок організувати охорону риби. Мисливські охоронці утримувались на кошти уповноважених за ведення рибного господарства і повітової влади. Для одинакової уяви і розуміння процесу організації охорони риби усі охоронці приймали присягу і отримували відповідний сертифікат. Заприсяжнений рибний охоронець під час виконання своїх повноважень зобов'язаний був мати при собі сертифікат і представляти його на вимогу органів безпеки.

Присяга рибного охоронця була єдиного змісту і мала такий текст: «Присягаю, що буду оберігати і охороняти із усією ретельністю і вірністю рибні води, які довірені мені для оберігання. Буду повідомляти про порушення вимог рибацького закону, незважаючи на особисту приязнь чи неприязнь до кожного, хто завдасть шкоди риболовству та порушить вимоги щодо охорони риби. Ніколи не буду звинувачувати невинну людину. З усім своїм знанням і сумлінням буду виконувати вимоги закону. Так нехай мені Пан Бог допоможе!» [6].

Процес державного регулювання риболовства у Галичині набув стану перманентності, тому його нормативно-правове забезпечення здійснювалось з певною періодичністю. Зокрема, змінами до рибацького закону у 1885 р. було заборонено право вільного вилону риби у Галичині. Змінами ж від 31 жовтня 1887 року ловити рибу стало можливим лише з дозволу гміни. Без дозволу гміни міг вилонлювати рибу лише власник земельної ділянки, на якій протікає річка. Зате вилонлювати рибу власником земельної ділянки або гміною можна було лише з дозволу уповноважених від органів влади [7].

Вимоги закону про отримання дозволів на право вилону на власній земельній ділянці обмежували права селян на неконтрольоване використання приватної власності. Це спричинило суспільне невдоволення і дало поштовх для подальшого удосконалення державного регулювання рибальством у Галичині. Наслідком суспільного невдоволення став новий крайовий закон про рибальство, що був прийнятий у 1916 році.

Слід зазначити, що рибацький закон 1887 р. вступив у законну силу лише у 1890 році. Галицьке намісництво дуже повільно впроваджувало цей закон в життя. Як повідомляв журнал «Наука та життя» (1910 р.), відповідно до цього закону вноrmовувались рибацькі відносини і заборонялось розповсюджене дике риболовство, яке призвело до того, що рибу ловив хто, коли і скільки хотів. Закон поділив річки на рибацькі ревіри. Якщо ревір знаходився на землі одного власника, то він був його власністю. Власних рибацьких ревірів у Галичині у 1904 році було 18. Якщо ревір знаходився на землях багатьох землевласників, то такий ревір називався орендованим. Всього у 1904 р. налічувалось 490 рибацьких ревірів. Їх довжина становила 8136 км. Орендовані рибацькі ревіри, зазвичай, орендувались державною повітовою владою терміном на 10 років. Надалі ці ревіри надавались приватним особам у суборенду. За цього, враховувалась у першу чергу їхня кваліфікація, а в другу – запропонована сума за право оренди вилону риби. Сума оренди повинна була ділитися між власниками земель, які входили у орендований рибацький ревір з урахуванням площі, яку вони в цьому ревірі займали. Крім суми за оренду рибацького ревіру, орендар платив ще 15% суми на зариблення мальком рибацького ревіру. Контроль за рибальством на своєму ревірі повинен здійснювати сам орендар або через найнятих для контролю охоронців [9].

Окрім бюрократичних перепон, що заважали зусиллям держави регулювати рибальство, у Східній Галичині, були й інші причини його гальмування. Серед найбільш поширених було браконьєрство. У журналі «Ловець» відзначалось, що галузь рибного господарства, особливо на ріці Прут, є однією з найгірших. Використовуються різні способи для досягнення мети – винищення риби, а саме: вудки, саки, сітки, а також отрута та динаміт. Такий стан справ стався тому, що «... право риболовства на р. Прут орендували особи, які взагалі незнайомі з рибальством, а якщо і мають поняття, то відразу хочуть з рибальства збагатитись. Найчастіше орендують право риболовства жиди, допомагали браконьєрити жидам гуцули, які зовсім не зважали на заборонений час для вилону риби. Вони не відчували потреби охороняти рибу і не виконувати закон, а гуцули ловили рибу навіть у період нересту. Для добування риби гуцули використовували динаміт. Хлопці-пастухи кидали часто для забави у воду отруту, яку змішували з хлібом або кулешою. Зазвичай, таким методом отруювали мальок риби» [10].

Браконьєрство у Галичині кінця XIX – початку XX ст. стало суспільною проблемою. Його укорінення і розвиток можна пояснити низкою об'єктивних та суб'єктивних чинників, які формувались під впливом побуту, організації праці, відпочинку, етнічними та культурними традиціями тощо. Дослідження проблеми браконьєрства в організації рибальства не передбачена обсягами даної публікації. З огляду на це, надалі ця проблема може бути окремим напрямом у дослідженні державного регулювання мисливством в Україні.

☞ З наведеного вище можна зробити певні узагальнення і висновки.

Державне регулювання рибальською галуззю формувалось, здійснювалось і розвивалось під впливом суб'єктивних та об'єктивних чинників як складова розвитку суспільних відносин. Передумовою виникнення державного регулювання рибальства у Галичині стало прагнення суспільства організувати охорону природних і зокрема рибних ресурсів, які за причини суттєвого зменшення у природних водоймах і річках поголів'я риби, її неконтрольованого вилову, браконьєрства, інших причин вимагали захисту на державному рівні.

Аналіз державного регулювання рибальства у Галичині кінця XIX – початку XX ст. свідчить про те, що його організація і здійснення базувалися на поєднанні об'єктивних економічних законів розвитку суспільства, принципів охорони природного середовища, стимулювання розвитку права приватної власності на землю, організації державної дозвільної системи на право вилову риби.

Узагальнений досвід організації державного регулювання рибальства у Галичині вказує на те, що у порівнянні з його теперішнім станом в Україні є певні подібності та відмінності. Зокрема, у Галичині було встановлено охоронний час, під час якого не дозволявся вилов риби. В умовах України теж встановлено охоронний час, і він практично співпадає з охоронним часом у Галичині.

Оренда права вилову риби у ставках була прив'язана до чисельності поголів'я риби у водоймі, тоді як на даний час ця сума обчислюється від балансової вартості рибальського господарства.

Право власності на рибу закріплювалось за власником земельної ділянки, по якій протікає річка, тоді як на даний час рибні ресурси є природними ресурсами, що належать народу і, для їх використання передбачено отримання ліцензій (крім випадків аматорської або спортивної риболовлі).

Порівняння досвіду державного регулювання рибальства у Галичині кінця XIX – початку XX ст. з аналогічним досвідом в умовах сучасної України дозволяє зробити припущення, що в питаннях організації і здійсненні державного регулювання у галузі вітчизняного рибальства залишаються невирішуваними можливості організаційних, правових, інституційних, людських ресурсів. Їх використання у контексті історичного досвіду може сприяти формуванню об'єктивних умов для відновлення природних ресурсів України і рибних ресурсів зокрема.

Історичний досвід державного регулювання рибальства є багатограним і різноманітним. З огляду на це, його подальше дослідження, на нашу думку, слід здійснювати у напрямі впливу громадянського суспільства на процес формування державного регулювання рибальства як складової мисливського господарства.

Література.

1. Till E. Wykiad prawa rzeczowego ausriyackiego (prawo wlasności, prawo siuebności i prawo zastawu). T.II.,

wyd. drugie – Lwyw: Nakładem księgarni Seyfartha i Czajkowskiego, 1892. – P. 177–184.

2. Stkiyński J. Prawo prywatne polskie. – Warszawa: Drukarnia banku polskiego, 1851. – P. 251–252.

3. Maciejowski W. M. Historia prawodawstw sioiacskich. 2-e wyd. T. IV. – Warszawa: Drukarnia K. Kowalewskiego, 1862. – P. 507–511.

4. Мейер Д. И. Русское гражданское право. – 3-е изд., исп. сообразно определениям новейшего законодательства. – С.-Петербург: Из-ние Н.Тиблена, 1864. – С. 335–339.

5. Гуцульщина: історико – етнографічне дослідження. – Київ: Наукова думка, 1987р. – С. 232–233.

6. Ustawa z dnia 19.listopada 1882 o niektyrych ьrodkach ku podniesieniu rybactwa na wodach ьrydkrajowych // Jowiec. – 1883. – № 10. – P. 155–156.

7. Till E. Wykiad prawa rzeczowego ausriyackiego (prawo wlasności, prawo siuebności i prawo zastawu).T.II., wyd. drugie – Lwyw: Nakładem księgarni Seyfartha i Czajkowskiego, 1892. – P. 177–184.

8. Wiedza i iycie. Serya IV. – Tom VII. – Lwyw-Warszawa : Wydawnictwo zwiNzku naukowo-literackiego we Lwowie, 1910. – P. 43–55.

9. Kilka siyw o ryboiowstwie i rybach Prutu // Jowiec. – 1879. – № 5. – P. 69–70.

УДК 378.1(4єс)

Надія Кірєєва

ІСТОРИКО-ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ СИСТЕМ ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ КРАЇН ЄС: ДОСВІД ДЛЯ УКРАЇНИ

У статті розглядається проблема підвищення автономії і самостійності для ВНЗ України. Розглянуто та проаналізовано системи вищих навчальних закладів країн ЄС та їх автономію. Окреслено напрями реформування системи вищих навчальних закладів, щодо автономії ВНЗ.

Ключові слова: вищі навчальні заклади, якість освіти, система освіти, автономія, конкуренція, Європейський простір вищої освіти.

☞ Теперішня система вищої освіти балансує між класичною (професійною) і некласичною (або ліберальною) моделями. Класична модель пов'язана з масовою підготовкою кадрів, у якій людина функціонує як матеріал, що підлягає опрацюванню, а некласична – зосереджує увагу на значущості розвитку особистості, втративши контроль за якістю професійної складової. Питання про автономію ВНЗ в Україні є актуальним вже досить давно, зокрема, передбачає надання більшої самостійності ВНЗ. Проте, коли ВНЗ почали виходити на рівень міністерств і відомств, звіди пішли зауваження, що багато що в пропозиціях ВНЗ суперечить чинному законодавству. Освіта перетворилася на інструмент реалізації насамперед соціальних, а не спеціально-професійних запитів, а проблематика, пов'язана з автономією ВНЗ, залишається досі актуальною.

© Кірєєва Н.С., 2011.